אוספין כשרין. דמלי למיכליהו קודם זמן הביעור: **ואזלי עניים אספי לה.** בשביל המעות והוו להו סוחרי שביעית ורחמנא אמר לאכלה [ויקרא כה] ולא לסחורה (ע"ז סב.). והכי משמע מתניתין בתחלה לאלו הפסולין עכשיו משום סוחרי שביעית היו קורין אותן אוספי שביעית וכשרין משרבו האנסין חזרו לקרות את האוספין סוחרין ופסולין: **ארנונא.** מס שגובה המלך מן התבואות כך וכך קורין מן השדה לשנה: **פוקו וזרעו בשביעית.** שביעית בזמן הזה דרבנן דבטלה קדושת הארץ: **כריב.** חריש: **אמר להו.** ריש לקיש: **הכי וחורש.** זה כהן הוא שחורש בשביעית דאמרי' לקמן נחשדו כהנים על השביעית: **אגיסטון.** שכיר וקרקע של נכרי הוא. א"נ משום ארנונא שכרו בעל הבית לחרוש: **כסף.** זומר כרם: **עקר.** דדורת"א וצריכה לבית הבד לקשור את תפוח הזיתים כשעולין אותן בקורה: **הלך יודע.** לבו יודע אם לעקל נתכוין או לעקלקלות: **לעקלקלות.** לעבור על דת: **תעלה.** דתרומה בטילה בחמד ומאה והשביעית יאכל זר קודם זמן הביעור: **לפחות.** ממאה דהוא ליה מדומע ואסורה לזרים: **ימכרו לכהן.** דהא שרייה לי' תרומה: **בדמי תרומה.** כלומר בזול דתרומה אין דמיה יקרים כחולין לפי שאינה ראויה אלא לכהנים. כלומר ימכרנה בעליהם לכהנים במה שיכול חוץ מדמי התרומה שהוא חייב לתתם לכהן בחנם דמותר למכור שביעית ע"מ לאכול היא ודמיה קודם הביעור: **נחשדו הכהנים.** להשהות שביעית אחר זמן הביעור דמורו בה היתירא משום דאיסתרו תרומה וקדשי קדשים לגבייהו והשביעית נמי קדושת הארץ היא: **אמרי.** ר' חייא בר זרנוקי ור' שמעון עליה דריש לקיש: **טרודא הוא דין.** קנתכן הוא זה ומטריח בדבריו: **כי מטי הפס.** לעלייה שמעבדין בה שנה כדאמרינן בפ"ק (דף יח.): **התשודין על השביעית.** שנעשו סניגורין לרשעים: **שנשה רועי בקר.** בפרק כהן גדול (לעיל דף יח.): **קשר רשעים הוא.** והיאך אנו סומכין על מנין זה לעשות כדבריהם ואפילו אי הן עושין עבור כדין וכדת אין השנה מתעברת על ידיהן דבעינן (א) ב"ד נימנין וזה אינו מנין: **דא עקא.** שאתה קורא אותן רשעים: **שבנא.** ממונה על ביתו של חזקיהו מלך יהודה: **השנימו.** לעובדך: **ידרכון קשת כוננו חצם וגו'.** על שם שע"י החץ הוא מבקש להמית את אדוניו בלשון הרע הכתוב שם: **נא האמרון קשר.** אל תחשוב בדעתך חזקיהו שיהא מנייו של שבנא מנין ליחשב רוב: **בקברי בית דוד.** שהיה מתגאה למרוד במלכות וליקבר במותו בקבורת המלכים: **לגוף ילנפך לנפה לדור.** סבב יסבבוך חיילות כדור כשורה להגלותך אל ארץ רחבת ידים. סיפיה דקרא שמה תמות ושם מרכבות כבודך קלון בית אדונך: **כי הוה.** שבנא נפיק עם סיעתו לגאת מירושלים ולהשלים עם סנחריב: משרייתך

משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא. וא"ת ומשום ארנונא התירו לחרוש ולזרוע דהויא איסורא מדאורייתא וי"ל דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן אי נמי י"ל דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס ואין להם מה יפרענו ומתיס בתפיסת המלך והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש:

לעבר השנה בעסיא. וא"ת היאך היו מעברין בעסיא הא עסיא חולה לארץ היא כדאמרינן פ' חזקת הבתים (ב"ב דף נו. ושם) עסיא ואספמיא וכו' וי"ל דלעבר ר"ל לחשוב והכי משמע מדקאמר כהן וחריש משמע שבשביעית היתה ואין מעברין השנה בשביעית כדאמרי' (לעיל ד' יב.): **אגיסטון אני בתוכה.** פ"ה לשון ראשון שכיר אני בתוכה וקרקע של נכרי הוא ולא נהירא דאמרינן בגיטין (דף סב. ושם) אין עודרין עם הנכרי בשביעית ע"כ נראה כפירוש אחר שפירש הקונטרס משום ארנונא:

לעקל בית הבד אני צריך. וקשה דמ"מ מה בכך מ"מ הוה משביח הכרם דהכי אמרינן פרק כלל גדול (שבת דף עג: ושם) הזומר וצריך לעליס חייב שתים משום קוצר ומשום נוטע הכא נמי לחייב משום עבודת נוטע וי"ל דעביד ליה באותו ענין דולאי קשה ליה דליכא לחייבו משום נוטע[ב] כדאמרינן גבי שבת דשאני גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה והא מתעבדא מחשבתו אבל גבי שביעית אין לאסור רק היכא דמשביח הקרקע אבל הכא קשיא ליה וכה"ג שרי כדאיתא פרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פ:): **ימכרו לכהנים בדמי תרומה.** וא"ת והא אסור לעשות סחורה בפירות שביעית כדאמרינן במסכת ע"ז (דף סב:) לאכלה ולא לסחורה וי"ל דסחורה היינו כשמוכרה בשוק כעין חנות דדמי לסחורה אבל פעם א' כעין אקראי בעלמא ליכא משום סחורה: **כדור אל ארץ רחבת ידים.** פ"ה כדור כשורה יסובבוה חיילות פ"א כגר שהוא גולה ל' דירה כמו מדור באהלי רשע (תהלים פד) ל"א ככדור פלוט"ה בלע"ז כמו הכדור והאמוס (לקמן דף סח:) ואע"ג דלא כתיב ככדור מ"מ אשכחן כי האי דרשה דכתיב (קהלת יב) דברי חכמים כדרבונות ודרשינן (ירושלמי סנהדרין פ"י) ככדור של בנות שזורקין זו לזו חבירתה כך אדם מוסר דברי תורה לחבירו ולתלמידיו זה לזה ומתפקחין זה מזה ולא כתיב ככדרבונות[ג]: מחשבה

ומיגנזו כולי עלמא כי אתי א"ל ממאן נבעי כי ניחא נפשיה א"ל שקולו תליסר מעי דציירי לי בסדינאי והדרו ליה לפלניא דשקלתינהו מיניה ולא איצטריכו לי: א"ר שמעון בתחילה היו קוראין אותן אוספי שביעית: מאי קאמר אמר רב יהודה ה"ק בתחילה היו אומרים אוספי שביעית כשרין סוחרין פסולין משרבו ממציאי מעות לעניים ואזלי עניים ואספי להו ומייתו חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין קשו בה בני רחבה האי משרבו האנסים משרבו התגרין מיבעי ליה אלא בתחילה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסולין משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא כדמכריז רבי ינאי [א]פוקו וזרעו בשביעית משום ארנונא חזרו לומר אוספין כשרין סוחרין פסולין ר' חייא בר זרנוקי ור"ש בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר שנה בעסיא פגע בהו ריש לקיש איטפיל בהדייהו אמר איזיל איחזי היכי עבדי עובדא חזייה לההוא גברא דקא כריב אמר להן כהן וחורש אמרו לו יכול לומר אגיסטון אני בתוכו תו חזייה לההוא גברא דהוה כסח בכרמי אמר להן כהן וזמר א"ל יכול לומר לעקל בית הבד אני צריך אמר להם הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות הי אמר להו ברישא אילימא הא קמייתא אמר להו ברישא הא נמי לימרו אגיסטון אני בתוכו אלא הא אמר ליה ברישא והדר אמר להו הך מאי שנא כהן משום [ב]דחשידי אשביעית [ג](דתנן) [ד]סאה תרומה שנפלה למאה סאין של שביעית תעלה פחות מיכן ירקבו והוינן בה אמאי ירקבו ימכרנו לכהן בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמר רב חייא משמיה דעולא זאת אומרת נחשדו כהנים אשביעית אמרו טרודא הוא דין כי מטו להתם סליקו לאיגרא שלפוה לדרגא מתותיה אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר שנה הדר אמר לא קשיא לי מידי דהוה אשלשה רועי בקר [ג]ורבנן אחושבנייהו סמוך והדר אמר לא דמי התם הדור אימנו רבנן ועברוה להההוא שתא הכא קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין אמר רבי יוחנן דא עקא כי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי בקר ולא אמר ליה מר ולא מידי [ה]אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמינא ליה מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר [1]כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו [2]לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין הלך לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו [3]מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר אמר רב [ז]טלטולא דגברא קשי מדאיתתא [4]ועטך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא ועטך עטה וכתיב התם [5]ועל שפם יעטה [6]צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נפיק איהו אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משרייתיה אמרו

בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמרינן זאת אומרת נחשדו הכהנים על השביעית כי מטו לאסיא סליקו לאיגרא שלפוה לדרגא מתותיה אמרו טרודא הוא דין. אתא ריש לקיש לקמיה דר' יוחנן א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר השנה. וא"ת חשבינהו כרועי בקר דעבדי שתא אפומייהו לא הני קשר רשעים אינון. וקשר רשעים אינו מן המנין א"ר יוחנן דא עקא כלומר זו צרה: שבנא הוה דריש בתלת סרי רבבותא וחזקיה בחד סר והוה חזקיה מסתפי דלמא משגח קוב"ה בתר רובא. בא הנביא ואמר לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ואת מוראו אל

מסורת הש"ס

א) [ל"ל דתניא], ב) [תוספ' תרומות פ"ו], ג) [עיל יח.], ד) כתובות כח., ה) [קולר. רש"ס], ו) [וע"ע תוס' סוכה לו. ד"ה אתרוג ותוס' מולין קד. ד"ה כולהכי],

תורה אור השלם

1. כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קָשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל יֶתֶר לִירוֹת בְּמוֹ אֹפֶל לְיִשְׁרֵי לֵב: תהלים יא ב
2. לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר וְאֶת מוֹרָאוֹ לֹא תִירָאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ: ישעיהו ח יב
3. מַה לְּךָ פֹּה וּמִי לְךָ פֹּה כִּי חָצַבְתָּ לְךָ פֹּה קֶבֶר חֹצְבֵי מָרוֹם קָבְרוֹ חֹקְקֵי בַּסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ: ישעיהו כב טז
4. הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךְ טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְעֹטֵךְ עָטֶה: ישעיהו כב יז
5. וְהַצְּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה
6. צָנוֹף יִצְנָפֶךָ צְנִיפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחְבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֵךְ קְלוֹן בֵּית אֲדֹנֶיךָ: ישעיהו כב יח

גליון הש"ם

גמ' א"ל ואי קרי לכו רועה צאן. עיין ע"ז דף נט ע"א תוס' ד"ה דאר"י:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קסר וכו' דבעינן ב"ד נאמנין חס אינן נאמנין הס"ד:

לעזי רש"י

דדורת"א [דידורט"א]. סורג המחזיק את הזיתים תחת הקורה בבית-הבד.

מוסף רש"י

לעקל בית הבד. כמין קופה מסורגת במלודה ותחתי סחיטת הזיתים עותן הגפת באותו עקל ומניח עליו קורה ומכבידו להוציא המשקה הנשאר (ע"ז עה.).

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ח מהל' שמיטין ויובל יח:
לד ב ג מיי' שם פ"ח הלכה יח:

רבינו חננאל

גבאין אלא בזמן שהמלכות מטילה מס כך וכך לגבותו מן היהודים מכל אחד ואחד לפי ממונו וכיון דחזי רבנן הני מוכסין שמערימין העם ונושאים פנים למקצתן ומקילין עליהן ומכבידין על מקצתן יותר מן הראוי נמצא גזלנין לפיכך פסליהו רבנן: **אמר** רבא ורועה שאמרו חכמים כי הן פסולין בין רועה בהמה דקה בין רועה בהמה גסה מסתברא הכי כדרבא מדתנן נאמנין עלי ג' רועי בקר מכלל דאלו לא אמר נאמנין עלי רועה בהמה גסה נמי פסולין הן לעדות ודחינן לדינא הן פסולין אבל לא לעדות מדקתני ג' דאי לעדות ג' למה לי ואקשינן אלא מאי לדינא אמאי רועי בקר כל בי תלתא דלא גמירי דינא פסילי ושנינן אתא לאשמעינן אפי' הני דלא שכיחי ביישוב אי קבלינהו עליה אינו יכול לחזור בו אמר רב יהודה סתם רועה כו' כלומר אע"פ שלא ראוהו נוטל משדות אחרים ומשליך לפני בהמתו פסול. אבל סתם גבאי כשר עד שיראו אותו גובה יותר ממאי דחזי ליה: אבוה דר' זירא סתם גבאי הוה י"ג שנין כי הוה אתי ריש נהרא למתא הוה אמר לרבנן לך עמי בא בחדרייך וגו' כי קא ניחא נפשיה אמר י"ג מעי דציירין לי בסדיני אהדרינהו לפלוני דשקלתינהו מיניה ולא אצטריכו לי: **אמר** ר"ש בתחלה היו קורין אותן את אוספי שביעית סוחרי שביעית והיו אומרים אוספין כשרין סוחרין פסולין משרבו ממצי מעות לעניים ועניים אספי ומייתי להו בהני מעות אמרו אחד זה וא' זה פסולין משרבו האנסין ומאן נינהו עובדי כוכבים ותובעין ארנונא מינייהו התירו להן לאסוף ולפרוע להן כדר' ינאי דמכריז זרעו בשביעית משום ארנונא חזרו לומר אוספין כשרין זורעין פסולין. ר' חייא בר זרנוקי ור' יהושע בן יהוצדק הוו אזלי לעבר שנה באסיא בשביעית פגע בהו ריש לקיש אזל בהדייהו חזיוה להההוא גברא דכריב בשביעית אמר להו כהן וחורש. כלומר כמדומה אני שזה החורש בשביעית כהן הוא כי הכהנים הם חשודים על השביעית א"ל יכול לומר אגיסטון אני בתוכה כלומר יכול הוא שיאמר שדה זו שלו היא ואני אריס בתוכה חזו גברא אחרינא דהוה כסח א"ל כהן וזמר אמרו לו יכול לומר איני זומר שהיא עבודת האילן אלא זמורות לעקל בית הבד אני צריך לקשור לפיכך אני חותך אלו הזמורות ומדתנן סאה תרומה שנפלה למאה סאה שביעית תעלה פחות ממאה ירקבו ומפני מה אין מוכרין אותה לכהן

מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה. פירש ריב"ם דאגת לב האדם על מזונותיו מהניא לשכח ממנו כל שאר מחשבות אף מחשבת דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערומים וגו' וקאי אנותן מטר על פני ארץ וגו' י"מ מועלת משקרת ולא תגלה כלומר אם אדם מושב הן להעשיר הן גם לדברי תורה לא יספיק אלא כשעשה לשמה כדמסיק:

הלכה כרבי יהודה. דמכשיר בשיש לו אומנות בלא הוא וכן הלכה דמשחק בקוביא לאו אסמכתא היא ודוקא כשמעות שניתנו על הדף שקורין איסקבי"ר בלע"ז שהמקום קנוי למי שהרויח לקנות המעות אבל אותם המשחקים באמנה אפילו הקנו זה לזה לא קנה דאסמכתא גמורה היא ואין קנין מועיל בה:

אוכלי דבר אחר פסולין להעיד. ליכא לפרושי אוכלי דבר אחר דהיינו אוכלי חזיר דאי באוכלי חזיר היכי מפליג בין ליענא לפרהסיא וכי גרע מאוכל נבלות לתיאבון דאמרינן לקמן (דף כז.) דפסול לעדות בכל עניין אלא נראה כפי' הקונטרס דהיינו מקבלי צדקה מן הנכרים:

החשוד על העריות כשר לעדות. תימה מאי שנא מאוכל נבלות לתיאבון ומפלוגי רבעני לרלוגי דפסולין לעדות וי"ל דמייירי (א) הכא בחשוד בעלמא בלא עדים דאין כאן כי אם שמועה ומ"מ הא דאמרינן ארבעים בכתפיה ניחא כדאמרינן (ו) מלקין על לא טובה השמועה אי נמי הכא משום דילמו תוקפו ולא דמי לנבלה וגם לרביעה דליכא ילרו תוקפו כל כך כמו בערוה (ז): רבא

אמרו ליה משירייתך היכא אמר הדרו בי אמרו ליה אם כן אחוכי קא מחייכת בן נקבוהו בעקביו ותלאוהו בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותו על הקוצים ועל הברקנין אמר רבי אלעזר שבנא בעל הנאה היה כתיב הכא [1]לך בא אל הסוכן הזה וכתיב התם [2]ותהי לו סוכנת [ח](ואומר) [3]כי השתות יהרסון צדיק מה פעל רב יהודה ורב עינא חד אמר אילו חזקיה וסיעתו נהרסים צדיק מה פעל וחד אמר אילו בית המקדש יהרס צדיק מה פעל ועולא אמר אילו מחשבותיו של אותו רשע אינן נהרסות צדיק מה פעל בשלמא למאן דאמר אילו מחשבותיו של אותו רשע היינו דכתיב כי השתות יהרסון ולמ"ד בית המקדש נמי דתנן [3][ט]אבן היתה שם מימות נביאים הראשונים ושתייה היתה נקראת אלא למ"ד חזקיה וסיעתו היכא אשכחן צדיקי דאיקרו שתות דכתיב [4]כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל ואיבעית אימא מהכא [5]הפליא עצה הגדיל תושיה א"ר חנן למה נקרא שמה תושיה מפני שהיא מתשת כחו של אדם דבר אחר [3]תושיה שניתנה בחשאי מפני השטן דבר אחר תושיה דברים של תוהו שהעולם משותת עליהם אמר עולא מחשבה מועלת אפילו לד"ת שנאמר [6]מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה אמר רבה אם עסוקין לשמה אינה מועלת שנאמר [7]רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום עצה שיש בה דבר ה' היא תקום לעולם: אמר ר' יהודה אימתי: א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה וא"ר אבהו אמר רבי אלעזר [כ]כולן צריכין הכרזה בבית דין רועה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעי הכרזה בשלמא למ"ד לא בעי הכרזה היינו [ל]דאמר רב יהודה אמר רב סתם רועה פסול אלא למ"ד בעי הכרזה מאי סתם רועה פסול דבסתמא מכרזינן עליה ההיא מתנה דהוו חתימי עלה תרין גזלנין סבר רב פפא בר שמואל לאכשורה דהא לא אכרזינן עלייהו אמר ליה רבא [מ]נהי דבעינן הכרזה בגזלן דרבנן בגזלן דאורייתא מי בעינן הכרזה: סימן דב"ר ועריו"ת גנ"ב: אמר רב נחמן [נ]אוכלי דבר אחר פסולין לעדות הני מילי [ס]בפרהסיא אבל בצינעה לא ובפרהסיא נמי לא אמרן [ע]אלא דאפשר ליה לאיתזוני בצינעה וקא מבזי נפשיה בפרהסיא אבל לא אפשר ליה חיותיה הוא אמר רב נחמן [פ]החשוד על העריות כשר לעדות אמר רב ששת [צ]עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר אמר רבא [ק]ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול אמר רבינא ואיתימא רב פפא לא אמרן אלא לאפוקה אבל לעיולה לית לן בה פשיטא מהו דתימא הא עדיפא ליה דכתיב [ר]מים גנובים ימתקו וגו' קמ"ל דכמה דקיימא הכי שכיחא ליה ואמר רב נחמן [ש]גנב ניסן וגנב תשרי לא שמיה גנב הני מילי באריסא ודבר מועט ובדבר שנגמרה מלאכתו איכריה דרב זביד חד גנב קבא דשערי ופסליה וחד גנב קיבורא דאהיני ופסליה הנהו קבוראי דקבור נפשא ביום טוב ראשון של עצרת שמתינהו רב פפא ופסלינהו לעדות [ת]ואכשרינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר ליה רב פפא והא רשעים נינהו [כ]סברי מצוה קא עבדי והא קא משמתינא להו [ל]סברי כפרה קא עבדי לן רבנן: איתמר עד

מלקין על לא טובה השמועה שנאמר [ש"א כ] אל בני כי לא טובה השמועה: **וכשר.** בתמיה: **לאפוקה.** לומר מת בעלה או גירשה דניחא ליה לשוויה פנויה דתיהוי שכיחא ליה: **לעיולה.** לומר פלוני קידשה: **הא עדיפא ליה.** דתיהוי אסורה עליה ולא תיהוי שכיחא ליה: **דכתיב מים גנובים ימתקו.** ושקורי משקר: **ניסן.** זמן קליר. תשרי זמן צליר ואסיף: **לא שמיה גנב.** כדמפרש ואזיל: **באריסא.** דטרח בה ומורה היתירא ליטול דבר מועט יותר על חלקו מפני טרחו: **ודבר שנגמרה מלאכתו.** דמשויה נפשיה כפועל ומורי בה היתירא וסבר לא קפיד: **איכר.** לאו היינו אריס ואינו חולק בפירות: **קיבורא דאהיני.** כמין אשכול יש תמריס הרבה בענף אחד: **קבוראי.** קוברי מתים: **ופסלינהו לעדות.** דמשום שכר ממון עוברים על דת והוו להו כרשע דחמס: **והא משמתינן להו.** על הראשונה וחוזרין ועוברין ושונין בעבירה: **סברי.** האי דשמתינן משום כפרה הוא על שעברנו ולא משום דנהדר בן אלא מותר לחלל יום טוב בשביל המצוה ונשב בנידוי משום כפרה: עד

משרייתך היכא. שכתבת לנו שבנא וסיעתו השלימו: **הדרו בי.** חזרו ממה שהבטיחוני: **בעל הנאה.** כמשמעו. וי"א משכב זכור: **סוכנת.** מחממתו וחבירו ובוקע עליה יסכן בם (קהלת י): **(ואומר) כי השתות יהרסון וגו'.** בתריה דהי הנה הרשעים ידרכון קשת כתיב: **לדיק מה פעל.** הקב"ה מה שכר שהוא משלם. ולקמן מפרש מאי משמע שתות לשון סיעת לדיקים: **אילו בית המקדש הרב.** ע"י שנחריב בעצתו של שבנא לדיק מה פעל איה נפלאותיו של הקב"ה: **אילו מחשבות של שבנא הרשע אין נהרסות.** והכי משמע קרא כי השתות יהרסון מחשבותיו של אותו רשע הכתוב למעלה כי הנה הרשעים ידרכון קשת ולשון שתות מחשבות שהוא משית בקירות לבו יהרסון רלוויות הן ליהרס שאם לא כן לדיק מה פעל מה פעלו של חזקיהו והיכא שכרו. כי השתות לשון ולא שת לבו גם לזאת (שמות ז): **אכן היסה שם.** תחת האלון: **ושייה היא נקראת.** שממנה נשתת עולם שנאמר (תהלים ג) דיבר ויקרא ארץ ואומר [שם] מציון מכלל יופי וגו' במסכת יומא (דף נד:) אומר עולם מציון נברא: **תושיה.** על שם שהעולם משותת על התורה ולומדיה נקראת תושיה: **מפני השטן.** שהיה מקטרג ואמר תסתפק לעליונים ולא ימסרו הלוחות ביד משה: **דברים של תוהו.** דיבור וקרייה בעלמא וכל דיבור אין בו גשיאה ממש כתוהו הזה ואעפ"כ עולם משותת עליהם. ונוטריקון הוא תי"ו תוהו שייה משותת: **מחשבה.** לאגת הלב על מזונותיו של אדם: **מועלת.** מהניא לשכח למודו: **מפר מחשבות ערומים.** נותן להם מזונות ומבטל מחשבות מלבם שלא היו מניחין אותן לעשות תושיה. ל"א מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה כך וכך תעלה בידי מועלת להשבית הדבר שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדבר תורה כגון האומר עד יום פלוני אסייס כך וכך מסכתות בגירסא: **מפר מחשבות ערומים.** שאין מחשבותיו עולה בידו ואפילו לתושיה: **הכרזה בב"ד.** ואינן נפסלין לעדות עד שיכריזו בב"ד להודיע פסולן: **לא בעי הכרזה.** שעבירה שלו מפורסמת לכל: **דבסתמא מכרזינן עליה.** אע"פ שלא באו עדים שהכניס עדרו לשדה אחר: **גזלן דרבנן.** הגך דמתני': **גזלן דאורייתא.** החוטף ממש כגון בניהו בן יהוידע דכתיב (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי הכי מפרש במנרוכה (ב"ק דף עט:): **אוכלי דבר אחר.** מקבלי צדקה מן הנכריס דהוי חילול השם מחמת ממון והוה ליה כרשע דחמס: **כשר לעדות.** דבעינן רשע דחמס דכתיב (שמות כג) אל תשת וגו' עד חמס: **עני מרי.** עניי אדוני: **ארבעין בכתפיה.** חייב מלקות הוא אע"פ שאין שם התראה דאמר מר (קדושין דף פא.)

מסורת הש"ס

א) [בע"י ליתא], ב) יומא נג:, ג) [עיין תוס' שבת פט. ד"ה תורה], ד) ב"מ ה: ע"ש לעיל כה: ע"ש, ה) [ב"ק מט: מנחות יז. פא.], ו) [קידושין פא.], ז) [וע' תוס' יבמות כה: ד"ה ומין],

תורה אור השלם

1. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים צְבָאוֹת לֵךְ בֹּא אֶל הַסֹּכֵן הַזֶּה עַל שֶׁבְנָא אֲשֶׁר עַל הַבָּיִת: ישעיהו כב טו
2. וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יִבְקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ: מלכים א א ב
3. כִּי הַשִּׁתּוֹת יַהֲרֹסוּן צַדִּיק מַה פָּעָל: תהלים יא ג
4. מַקִּים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם כִּי לַיְיָ מְצֻקֵי אָרֶץ וְיִשַּׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל: שמואל א ב ח
5. גַּם זֹאת מֵעִם יְיָ צְבָאוֹת יָצָאָה הַפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה: ישעיהו כח כט
6. מֵפֵר מַחֲשְׁבוֹת עֲרוּמִּים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה יְדֵיהֶם תּוּשִׁיָּה: איוב ה יב
7. רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם: משלי יט כא
8. מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם: משלי ט יז

גליון הש"ס

גמ' **ואכשרינהו ר"ה בריה** דר"י ברי"ף הגי' סבר ר"ה בריה דר"י לאכשרינהו. ובספר הגגא להרא"ש מדה רבעי' בהסגו' הרמב"ן שם כ' דהך סברא אינו בטל וקיימא כן ובהסוא דביאה דף כז ע"א סבר דלא למיחזי וכן תולין דף יח ע"א סבר ר"א לאקדמיי' וע' בהרא"ש כאן דלא כתב כן:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אחשוד וכו' וי"ל דמייירי. נ"ב כן תופס הרא"ש ופסק כך הלכה:

מוסף רש"י

עני מרי. עניי מורי (מנחות פא. מכת"י).

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הל"א:
לו ב מיי' פי"א מהל' עדות הלכה ו סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סימן לד סעיף כג:
לז ד ה ו מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף יח ובהרב אלפס עוד בפרק א בב"מ קנט:):
לח ז ח מיי' שם הל' ז ח ופ"ד מהל' אישות הל' ו) טוש"ע שם סעיף כה סמג"ה ועיין בטור:
לט ט מיי' פ"י מהל' עדות הלכה ה סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד סעיף טו:
מ י מיי' שם פי"ב הל' מ' סמג שם טוש"ע שם סעיף ד וסעיף כד:
מא כ ל מיי' שם שם טוש"ע שם סעיף ד:

רבינו חננאל

תיראו כלומר הני דעם שבנא קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין ואין שם מנין שאתה הולך אחר הרוב: **א"ר** אלעזר שבנא בעל הנאה היה שנאמר לך בא אל הסוכן הזה מלשון ותהי לו סוכנת: פי' השתות צדיקים כדכתיב כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. למה נקרא התורה תושיה שמתשת כחו של אדם ד"א תושיה דברים של תוהו עולם משותת עליהן. אמר עולא מחשבה מועלת אפי' לבטל דברי תורה שנאמר מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה אמר רבא אם עסוקין לשמה אינה מועלת מחשבת אחרים לבטלה. שנאמר רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום: **א"ר** אבהו אמר ר' אלעזר הלכה כרבי יהודה דתניתין דאמר אם יש לו אומנות אחרת כשר ואמר עוד כולן צריכין הכרזה בב"ד רועה פליגו בה רב אחא ורבינא חד אמר בעי הכרזה וחד אמר לא בעי הכרזה וקי"ל כמאן דמיקל ומאן דאמר בעי הכרזה הוא דמיקל: **תניא** אלו הן הפסולין כו'. במה דברים אמורים בקידוש החודש ובעיבור שנה בדיני ממונות ובדיני נפשות אבל בעדות שהאשה כשרה לה אף הן כשרין לה והא דאמר ר' יהודה סתם רועה פסול דמסתמא מכרזינן עליה דהוא פסול: **ההיא** מתנתא דהוו חתימי עליה תרי גזלני כו'. ואסיקנא פסלה רבא אע"ג דלא אכריזו אמר נהי דבעינן הכרזה בגזלן דרבנן אבל גזלן דאורייתא לא בעי הכרזה. אר"נ אוכלי דבר אחר פי' [מקבלי] צדקה מן העובדי כוכבים פסולין לעדות וה"מ דאפשר ליה לאיתזוני בצנעא אבל אי לא אפשר ליה חיותיה. אמר רב [נחמן] החשוד על העריות כשר לעדות אמר רב ששת עני מרי ארבעים בכתפיה וכשר לעדות וקי"ל כרב ששת באיסורי אמר רבא ומודי רב נחמן דלאפוקי אתתא מגברא כגון דאסהיד דגירשה פסול הוא אבל אי מסהיד לעיולי כגון

דמסהיד בקידושיה לית לן בה אליבא דרב נחמן. אמר ר"נ גנב ניסן וגנב תשרי. כלומר באלו ב' חדשים שהתבואה בשדות והפירות באילנות הלוקח מהן לאו שמיה גנב והני מילי באריסא שיש לו רשות ליכנס בשדה והוא שלקח דבר מועט ודבר שנגמרה מלאכתו כגון מלילות וענבים העומדות להיבצר: **איכרוהי** דרב זביד חד גנב כפא פי' אלומה קטנה כדגרסינן בהמוכר את השדה מכר את האבנים שהן לצרכה מאי היא הכא תרגימו אבני דאכפי והן האבנים המוכנות לתתם על האלומות שלא תפריחם הרוח וחד גנב קיבורא פי' סנסני תומר ופסלינהו לתרווייהו: **הנהו** [קבוראי] דקברו מת ביו"ט ראשון שמתינהו רב פפא ופסלינהו ואתא רב הונא בריה דרב יהושע ואכשרינהו לעדות